

PURUM ET IMMUNDUM.
VALLÁSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
A TISZTASÁGRÓL

Budapest, ELTE, 2016. október 14-15.

OLÁH JÁNOS

2016. október 14–15-én rendezte meg az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Vallástudományi Központja a *Purum et immundum. Vallástudományi konferencia a tisztaságról és tisztátalanságról* (Rituale III) című konferenciát. A 2006-ban még csak BA-minor képzést indító, mára mester- és doktori képzésekkel is rendelkező Vallástudományi Központ rendszeresen tart szakmai rendezvényeket. Csak az előző, tavaszi szemeszterben két fontos konferenciára került sor: az *Iszlám 100* című nemzetközi konferenciára az MTA BTK Történettudományi Intézetével közös szervezésben, amely az iszlám 1916. évi magyarországi elismerésének századik évfordulójának alkalmából az ELTE-n és az Országgyűlésben ment végbe; továbbá a *Szent Márton – Pauper et dives*-re a Szent Márton-emlékév alkalmából, a Pannonhalmi Főapátsággal együttműködve. Ezeket túl számos, a Karon belül és azon kívül is hallgatóságot megszólító program (*Az írás arcai* a Kar bibliatudományi, valamint az *Önképzőkör*, mesterszakos hallgatóink dolgozatai bemutatásának előadássorozata) fűződik az intézményhez.

A *Purum et immundum* konferencia is egy hosszú távú, jól kidolgozott rendezvénysorozat része. Bár „félbeszakították” például a fentebb említett, illetve egyéb tudományos projektek, mégis az éves vallástudományi konferenciák, és benne alsorozatként a *Ritualia* tervezett íve egészen 2028-ig nyúlik, a múltban pedig a 2010-es (*A liturgikus gondolkodás alakzatai Pázmány Péter korában*) és a 2012-es (*Convivium*) konferenciákra tekinthetünk vissza; köztük pedig az általános tematikájú *Conversio* volt 2011-ben, 2013-ban pedig a *Religio(nes)*. Bár az előadások tematikáját már a cím is kellőképpen behatárolja, mégis, a tudományterület közismert sajátossága miatt, e szűkre szabott kereteken belül is a választható témák sokasága meglehetősen széles spektrumot biztosít az előadók számára. Így a 2010-es rendezvényen hallhattunk a Pázmány előtti és a Pázmány-féle rituáléről, horvát passióhagyományról és protestáns liturgikus éneklésről egyaránt; két évvel később pedig, mivel kortalan és átfogóbb a téma (*convivium* – [lat.] vendégség, vendégeskedő társaság, közös étkezés), az egyes vallások rituális étkezésre vonatkozó szokásait dolgozták fel, így például a kóserságot, vagy olyan különleges hagyományokat, mint a baptista, kínai és ókori görög.

Hasonlóképpen zajlott le az idei, más néven *Rituale III.: A megkülönböztetés rítusai és a tisztulási rítusok* konferencia is: hét szekció huszonhat résztvevője adott elő a különféle vallásoknak a rituális tisztaságról vallott különféle felfogásáról. E rövid beszámoló célja mindössze az ismertetés (és a kedvcsinálás a további konferenciákhoz), sem ítéletalkotásra, sem részletesebb leírásra nem vállalkozik, mindössze felsorolja az előadókat, illetve a témákat tekintve igencsak változatos előadásokat. Általánosságban elmondható, hogy főként az embert személyesen érintő, testi és lelki tisztaságot tárgyaló kutatások beszámolóit hallgathattunk meg (áldozatok üdvösségért, imák, női tisztálkodás, stb.), de belekóstolhattunk zsidó politikai teológiába, továbbá zsinagógák és templomok deszakralizációjáról, manicheista és buddhista teológiáról, valamint kortárs kognitív vallástudományról mélyíthettük el ismereteinket. Az előadók döntő többsége egyetemi oktató volt, de szerepelt közöttük két mesterszakos és két doktorandusz kolléga is. Az eseményt Déri Balázs, az ELTE professzora és a Vallástudományi Központ vezetője nyitotta meg és rekesztette be, a szekciókat pedig a Központhoz, valamint a bibliatudományi képzéshez köthető oktatók vezették le. Az első két szekciót Koltai Kornélia, az ELTE BTK Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszékének adjunktusa elnökölte, amiből rögtön sejthető, hogy a délelőtti ülések főként a zsidóság hagyományait érintették, de elhangzott két, az iszlámmal kapcsolat előadás is. Így (sorrendben) az első ülésen előadott Balázs Gábor (OR-ZSE) a tisztátalanság kérdésének az izraeli politikában betöltött szerepéről, Drelyó Ágnes (ELTE) a zsinagóga-eladások által bekövetkezett szakralitásvesztésről, Kovács Gergely (ELTE) a kézmosási szertartás oktatástörténeti kérdéseiről, végül Komoróczy Szonja Ráhel (ELTE) az egykori magyarországi mikvék mai állapotáról. A második szekcióban Bíró Tamás (ELTE) a rituális tisztátalanságot mutatta be a zsidó vallás és a kognitív vallástudomány szemszögéből; Jenei Péter (DE) az ókori zsidók idegen nőkkel való házasságkötési lehetőségeit tárgyalta (a Deut 21,10–13 alapján); Zsom Dóra (ELTE) egyes muszlim és zsidó szakrális szövegek tisztátalanságát és tisztátalanná tevő hatását ismertette; Szombathy Zoltán (ELTE) pedig a Korán recitálásának és a Korán-kéziratok kezelésének szabályait vázolta fel.

Az első délutáni szekciót Vér Ádám, a Központ tudományos munkatársa elnökölte. Témának a kereszténységet választották a szervezők, így ismeretet szerezhettünk Déri Baláztól baptista, Frauhammer Krisztinától (SZTE) századfordulós katolikus, Horváth Orsolyától (KRE) lutheri tisztaság-felfogásról és Nacsinák Gergelytől (ME) görög orthodox rituális tisztálkodási szokásokról. Az ezt követő ülés nemcsak a többihez képest, hanem önmagában is eklektikus volt, ekképpen a sintó rítusokról tartott előadást Papp Melinda (ELTE), az ókori asszonyok olympiai részvételének tilalmáról Patay-Horváth András (ELTE), Rutkay-Miklián Eszter (ELTE) a női tisztátalanság felfogásáról a hanti kultúrában, valamint Seregély Orsolya (SZTE) a menstruáló nők tisztátalanságának kérdéséről beszélt.

Másnap délelőtt Déri Balázs elnöklése alatt, szintén a kereszténység témakörében, Földváry Miklós István (ELTE) a megszenteltelenített és újra felszentelt római katolikus templomokról, a megszenteltelenítés mibenlétéről és a felszentelés lehetőségeiről beszélt; őt követően jómagam számoltam be az ún. ólatin (keresztény) rítusok misekönyvei állandó részeinek tisztaságra vonatkozó részein végzett kutatásaimról. Földváry Miklós vezette le az ezt követő, ismét vegyes tematikájú szekciót, ahol Vér Ádám Assur-ah-iddína, az Újasszír Birodalom jelentős uralkodójának rituális tisztálkodási szokásairól; Kósa Gábor (ELTE) a fényt megtisztító (a fény eredeti állapotát visszaszerző) eljárásokról a manicheista vallásban; Ruzsa Ferenc (ELTE) a kannibál bráhmínokról; végül, de nem utolsó sorban, Szegedi Mónika doktorjelölt (ELTE) a buddhizmus tisztaságra vonatkozó nézeteiről tartottak előadást. A zárószekcióban Majer Zsuzsa (ELTE) a mongol buddhizmus halotti szertartásairól, Morrison Melinda (ELTE) Siva ellentmondásos mibenlétéről, Kápolnás Olivér (ELTE) pedig a mongol füstáldozatokról adott elő.

Konklúziót nehéz levonni egy ilyen, az előadásmódokat és a tudományterületeket tekintve is változatos konferencia anyagáról. Pontosan a részletesség (és bár a tematikához fűződő, mégis merőben eltérő anyagú kutatások) miatt túlzás lenne a tisztaság és tisztátalanság lényegi fogalmain túl mindegyik előadást közös nevezőre hozni. Annyi mindenképpen leszögezhető, hogy mindegyik vallásban találunk e kérdéskörre vonatkozó eszméket és gyakorlatokat, néhol egyenesen politikai értelemben vett ideológiákat, melyek célja rövid távon a *méltó* földi, hosszú távon az ezáltal elnyert, ehhez méltó túlvilági élet.